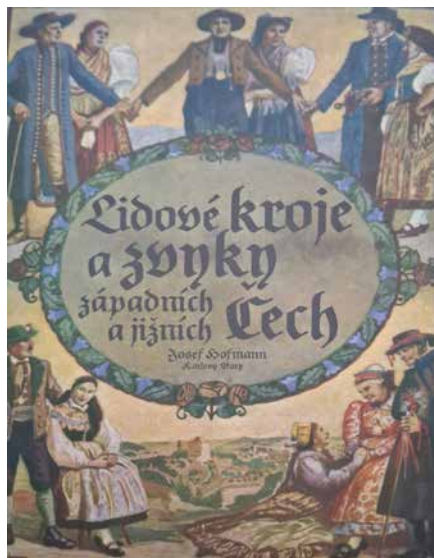

**Josef HOFMANN:
Německé lidové kroje
a zvyky západních
a jižních Čech / Deutsche
Volkstrachten und
Volksbräuche in West-
und Südböhmen
(Karlsbad 1932)**

Editor Jan Kuča, překlad Milan Tvrdík,
redakce Jan Mičánek

Bohdaneč: Muzeum Ostrov lidových
krojů – Cyranův Ostrov s. r. o., 2025,
293 s.

Více než devět desetiletí uplynulo od doby, kdy se objevilo první a jediné vydání Hofmannovy práce o krojích a zvycích obyvatel německé národnosti v západních a částečně v jižních Čechách. Kniha vznikla ve zjitřené době první poloviny 30. let 20. století a je pochopitelné, že byla přijata německou odbornou veřejností a zájemci o lidovou kulturu, zatímco veřejnost česká ji ignorovala. Takový přístup byl oboustranný a ve skutečnosti jistě neznamenal, že by odborníci na obou stranách svá díla neznali. Nebylo ovšem běžné na sebe navzájem odkazovat, citovat se, polemizovat. Jako by etnická hranice oddělovala „náš“ národ od „těch druhých“ neprostupnou stěnou, za kterou není nic, co by stálo za pozornost. Válečné a poválečné události tuto praxi ještě posílily, takže zůstaneme-li na české straně, zmínky o kultuře německých

enkláv na území Čech a Moravy v odborné literatuře sice najdeme, ale jsou spíše sporadické a stručné.

Počín muzea Ostrov lidových krojů je do značné míry originální. Souvisí s tím, že v expozici muzea jsou vedle českých a moravských krojů vystaveny i kroje německých menšin. Je to pojetí „zemské“ v klasickém smyslu, nikoli etnické.

Nebylo snadné dotáhnout prvotní nápad do stadia, kdy před čtenářem leží hotová publikace s původní (počeštěnou) obálkou, ale o poznání objemnější, obohacená o další dobové obrazové dokumenty, komentáře editorů, nové rejstříky a poznámkový aparát.

Problém představovala už jen volba překladatele nejednoduchého odborného textu, plného speciálních a nářečních výrazů. Germanista prof. Milan Tvrdík ve spolupráci s etnologem Janem Kučou se tohoto úkolu

ujali s vysokou profesionalitou. Stejně profesionální je grafická úprava, citlivá k původnímu vydání, ale rozšířená o další ilustrace pocházející ze stejné doby a regionu. Jejím autorem je akademický malíř Michal Slejška.

Úvodní slovo vydavatele k publikaci napsal Jan Mičánek, zakladatel a ředitel muzea Ostrov lidových krojů. Je to text psaný lehkou rukou, určený zatím nepoučenému zájemci, zároveň ale poskytuje mnoho cenných informací z Hofmannova života a díla a z místních dobových reálií. *Poděkování vydavatele* je nejen výčtem všech, kteří se na knize podíleli, ale zároveň jsou tu naznačeny i potíže a složité situace, kterým bylo třeba čelit, právě tak jako ochota, zájem a pocit uspokojení ze zdařilé práce.

Několik poznámek editora: Hofmannova práce a překlad z pera Jana Kuči představuje dobře napsanou odbornou studii. Je uchopená věcně, s nadhledem a znalostí problematiky kulturněhistorické, etnologické, a dokonce i překladatelské. V prvních odstavcích věnuje pozornost právě názvosloví, zejména geografickému. Dále si všímá specifika západních Čech a rozdílů mezi jednotlivými regiony této oblasti. Ptá se například, proč Hofmann ignoroval Ašsko. Vyzvedá archaičnost chebských krojů (možná by stálo za to zeptat se, zda tu nehrálo roli protestantské náboženství pro tuto oblast typické). Zamýšlí se nad vlivem lázeňských měst na lidovou kulturu, popisuje, jak vznikala Hofmannova obrazová dokumentace především fotografická a jak probíhal fenomén dnes nazývaný revitalizace kroje.

Vstupní část české redakce doplňuje *Několik informací pro dnešního čtenáře*, což je sumarizace základních údajů o historických mírách, způsobu počítání, platné měně Rakouska-Uherska, cenách zboží a příjmech obyvatelstva. Knihu pak uzavírá *Slovníček vybraných pojmů, Rejstřík místních názvů česko-německých a německo-českých a Seznam literatury*.

Hofmannův text z první třetiny 20. století je přirozeně produktem své doby. Český čtenář tu najde řadu souvislostí, které prolamují onu výše zmíněnou neprostupnou etnickou hranici. Vzájemné ovlivňování, napodobování, inspirace i konkurování si nebo zesměšňování bylo na etnických hranicích běžné a týkalo se celé (lidové) kultury.

Pokud přestaneme respektovat tabu přijaté oběma stranami, můžeme v Hofmannově práci vidět tradiční regionální monografii, napsanou „klasickým“ autorem – venkovským učitelem. Takové publikace vlastivědného charakteru vznikaly na obou stranách hranice od doby, kdy byly etnografické reálie objeveny jako výstavní exponát, ve kterém je obsažena bohatá symbolika s možností různorodých interpretací. Řada těchto publikací, někdy od jediného autora, častěji však od kolektivu, vyšla už na přelomu 19. a 20. století v souvislosti s vlnou národopisných výstav, realizovaných v řadě evropských metropolí i v regionech. Středoevropské poměry byly příhodné pro pokračování v této tradici hluboko do 20. století.

Autory často byli venkovští intelektuálové, učitelé, kněží, lékárníci,

právníci a podobně, nebo emancipované vlastenecky smýšlející ženy. Jde o dobu, kdy se národopis (etnologie) teprve formoval jako odborná disciplína a v praxi ji realizovali vzdělaní laici.

Josef Hofmann je typickým představitelem takového nadšence. Byl Němec a psal své životní dílo v době hospodářské krize, vypjatého nacionalizmu a fašizujících tendencí. V jeho textu však na rozdíl od některých současníků nenajdeme dehonestující nebo rasisticky zabarvené pasáže zaměřené na slovanské sousedy. Ti pro něj pouze neexistovali stejně tak, jako on pro ně. V kontextu doby je to pochopitelné.

Je dobře, že tato práce, obohacená o další cenné obrazové dokumenty, vyšla česky, s patřičnou pietou a zářmovaná kompetentním komentářem.

Irena Štěpánová
Praha

**Daniel DRÁPALA -
Lenka DRÁPALOVÁ -
Lucie UHLÍKOVÁ:
Valašsko sobě a národu.
Národopisná slavnost
Valašský rok 1925 a její
odkaz**

Rožnov pod Radhoštěm: Národní muzeum v přírodě, 2025, 187 s.

U té snad nejvhodnější příležitosti, totiž v roce stého výročí konání

národopisné slavnosti Valašský rok 1925, vytvořila a připravila do tisku trojice předních moravských etnologů mimořádně zdařilou publikaci *Valašsko sobě a národu*, s podtitulem *Národopisná slavnost Valašský rok 1925 a její odkaz*. Onu trojici autorů představují Daniel Drápala, Lenka Drápalová a Lucie Uhlíková, přičemž dominantní podíl na daném opusu má prvně jmenovaný. Knihu vydala v roce 2025 instituce nejpopovlanější, totiž Národní muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, tedy instituce nejen dodnes významně působící v dané lokalitě, ale svým původem s oslavovanou akcí bytostně spjatá.

Jako vhodné se jeví samo rozvržení práce. Jednotlivé kapitoly (celkem 11) líčí postupně celý proces, jenž od vzniku myšlenky uspořádat takový podnik vedl přes všechna úskalí a diskrepance až k zdařilé realizaci celé akce. Vlastní obsah je zářmován úvodním pojednáním na straně jedné a závěrečným shrnutím na straně druhé, které jsou